

Aandacht voor matching

Bemiddeling door Wereldkinderen,
vergunninghouder interlandelijke adoptie

Samenvatting

Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht uitgevoerd naar interlandelijke adoptie. De kwaliteit van de bemiddeling bij interlandelijke adoptie stond centraal in dit onderzoek van de Inspectie jeugdzorg. Het onderzoek is uitgevoerd bij de zeven Nederlandse vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De inspectie heeft gekeken op welke manier deze organisaties gegevens over kinderen en aspirant-adoptieouders verzamelen en beoordelen met het oog op een goede matching. Volledige en betrouwbare informatie over de kenmerken en behoeften van een kind (kindprofiel) en de mogelijkheden van aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Een deel van de kinderen heeft behoefte aan bijzondere zorg. Dit zijn bijvoorbeeld kinderen met een (operabele) handicap of een medische aandoening, maar ook kinderen met een ernstig belaste achtergrond. Aangezien steeds meer kinderen met een bijzondere zorgbehoefte worden aangeboden voor adoptie, is het des te meer van belang dat vergunninghouders zicht hebben op de kenmerken en behoeften van elk kind. Dan kan gericht worden gezocht naar ouders, die de benodigde zorg en opvoeding kunnen bieden.

Wereldkinderen is een vergunninghouder die bemiddelt bij de interlandelijke adoptie van kinderen uit 12 landen. In het onderzoek is gekeken naar adoptie uit Haïti, Ethiopië en China (special needs procedure). In deze drie procedures heeft Wereldkinderen het voortouw bij de matching. Conclusie van het onderzoek bij Wereldkinderen is, dat deze vergunninghouder voldoende aantoonbare inspanningen verricht om een compleet beeld te krijgen van elke kind, hoewel de kindgegevens niet altijd volledig en betrouwbaar zijn. Dit laatste wordt veroorzaakt door het feit dat de controlemogelijkheden in het zendende land voor Wereldkinderen begrensd zijn. Verder gaat Wereldkinderen binnen de mogelijkheden voldoende bewust om met de verantwoordelijkheid om geschikte adoptieouders te vinden voor een kind. Om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren doet de inspectie de volgende aanbevelingen aan Wereldkinderen:

Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoefte van een kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een informatief kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match tussen kind en aspirant-adoptieouders.

Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het vastleggen van de besluitvorming stimuleert eenduidig werken en maakt het mogelijk om bemiddelingen periodiek te evalueren. Ook biedt het een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders	9
Hoofdstuk 3 Beknopte schets van Wereldkinderen.....	11
Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies	13
4.1 Verzamelen van kindgegevens	13
4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders.....	15
4.3 Evalueren en verbeteren	16
4.4 Contact met gezin na plaatsing van het kind.....	16
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen.....	19
Bijlage 1 Toetsingskader	21

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op verzoek van de Minister van Justitie deed de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht naar interlandelijke adoptie. De vraag die richting gaf aan het onderzoek luidt: is de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van voldoende kwaliteit?

De inspectie deed onderzoek bij de meest betrokken Nederlandse partijen, namelijk de zeven vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: de vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De resultaten van het onderzoek zijn beschikbaar via een rapport per vergunninghouder en een rapport over de Raad voor de Kinderbescherming.

Bemiddeling en het belang van gegevens

Een belangrijk onderdeel van bemiddeling is het verzamelen en beoordelen van gegevens over kind en aspirant-adoptieouders. Volledige en betrouwbare informatie over kind en aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Vergunninghouders verzamelen relevante informatie over het kind en controleren of de informatie volledig en betrouwbaar is. De Raad voor de Kinderbescherming doet onderzoek naar de geschiktheid van aspirant-adoptieouders.

Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie

Met het ondertekenen van het Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie¹ in 2008 onderstrepen de vergunninghouders hun intentie om te komen tot een eenduidige werkwijze van voldoende kwaliteit, waarbij het belang van het kind goed tot uiting komt.

Het kwaliteitskader bevat richtlijnen op het gebied van de bedrijfsvoering, inhoudelijke eisen aan de bemiddeling en afspraken over de samenwerking tussen vergunninghouders. Vanaf 2010 dienen alle vergunninghouders te werken volgens de richtlijnen. Het kwaliteitskader is betrokken bij het onderzoek wat betreft de inhoudelijk eisen aan het adoptieproces.

Onderzoek bij Wereldkinderen

In dit rapport vindt u de resultaten van het onderzoek bij Wereldkinderen, een vergunninghouder die bemiddelt bij de adoptie van kinderen uit Azië, Latijns-Amerika (inclusief Caraïbisch gebied) en Afrika. Het rapport geeft een beeld van de kwaliteit van:

1. het verzamelen en beoordelen van kindgegevens door Wereldkinderen
2. de matching van kind(eren) en aspirant-adoptieouders door Wereldkinderen
3. het evalueren en verbeteren van de eigen werkwijze door Wereldkinderen

Daarnaast is bekeken hoe Wereldkinderen adoptiegezinnen begeleidt na aankomst van het kind in Nederland. Dit onderdeel van het onderzoek had een inventariserend karakter.

¹ Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage.

Voor het onderzoek bij Wereldkinderen zijn gesprekken gevoerd met de coördinator adoptie voor Ethiopië en Thailand, de manager voorlichting en aanmelding en de directeur. De gesprekken vonden plaats op basis van gestructureerde vragenlijsten.

Daarnaast zijn acht dossiers bestudeerd van bemiddelingen die in 2008 zijn afgerond of beëindigd. Het betrof twee dossiers uit Ethiopië, twee dossiers uit Haïti, twee special need dossiers uit China² en twee afgebroken procedures³.

Het is van belang om te vermelden dat dit rapport conclusies bevat over de kwaliteit van de bemiddeling door Wereldkinderen en niet over het functioneren van de gehele adoptieketen.

Leeswijzer

Hoofdstuk twee bevat enige achtergrondinformatie over matching en vergunninghouders en in hoofdstuk drie leest u een beknopte schets van Wereldkinderen. In hoofdstuk vier staan de resultaten en conclusies van het onderzoek, gevolgd door de aanbevelingen aan Wereldkinderen in hoofdstuk vijf. In bijlage 1 vindt u het toetsingskader.

² Mede vanwege de lange wachttijd voor (jonge) gezonde kinderen uit China, is Wereldkinderen sinds het voorjaar van 2008 gestopt met nieuwe intakes met aspirant-adoptieouders.

³ De adoptieprocedure kan om uiteenlopende redenen afgebroken worden. Een keer stopten aspirant-adoptieouders de procedure zelf vanwege relatieproblemen, de andere keer stopte Wereldkinderen de bemiddeling vanwege psychische problematiek bij aspirant-adoptieouders.

Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders

Er zijn op dit moment zeven organisaties in Nederland die beschikken over een (tijdelijke) vergunning van de Minister van Justitie om te bemiddelen bij internationale adoptie.

De vergunninghouders opereren in een internationale context: het proces van interlandelijke adoptie bestaat uit veel stappen met betrokkenheid van veel verschillende organisaties buiten Nederland. Een vergunninghouder vormt een schakel in de adoptieketen en de invloed van vergunninghouders op het geheel is dan ook beperkt.

Risico's bij bemiddeling

De kwaliteit van het bemiddelingsproces is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de gegevens over kind(eren) en aspirant-adoptieouders. Aangezien een deel van het adoptieproces zich onttrekt aan de directe invloedssfeer van het Nederlandse beleid en toezicht, is het onvermijdelijk dat Nederland enig risico accepteert op malafide adopties. Dit risico kan enigszins beperkt worden door het treffen van maatregelen, zoals uitwisseling van ambtsberichten over adoptiepraktijken in zendende landen en harmonisatie van Europees adoptiebeleid.

Ter voorbereiding van het toezicht vond vooronderzoek plaats naar de aard van de (beïnvloedbare) risico's in het bemiddelingsproces. Vervolgens is besloten het onderzoek te richten op de manier waarop de vergunninghouders en Raad voor de Kinderbescherming omgaan met de volgende risico's van interlandelijke adoptie:

- de kenmerken en behoeften van het kind (kindprofiel) zijn onvoldoende duidelijk;
- de bereidheid en capaciteiten van (aspirant-)adoptieouders zijn onvoldoende duidelijk;
- de 'match' tussen kind en (aspirant-)adoptieouders is onvoldoende passend in de praktijk.

Volledigheid en betrouwbaarheid van gegevens

Er is een grote diversiteit aan landen die kinderen aanbieden voor adoptie. Allereerst zijn culturele, politiek-bestuurlijke en sociaal-economische omstandigheden in zendende landen van invloed op de voorwaarden en omstandigheden waaronder kinderen worden aangeboden voor adoptie. Daarnaast heeft een deel van de zendende landen het Haags Adoptieverdrag ondertekend (of werkt in de geest van het verdrag), terwijl andere landen hun eigen opvattingen over adoptie hebben.

De mogelijkheden van vergunninghouders om de volledigheid en de betrouwbaarheid van de gegevens die het zendende land verstrekt over het kind te controleren, dienen binnen deze context gezien te worden.

Kinderen met special needs

De laatste jaren groeit het aantal adoptiekinderen met een zogenaamde special need, dat naar Nederland komt. Special need kinderen zijn kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, bijvoorbeeld vanwege een medisch risico, een (al dan niet operabele) handicap of een ernstig belaste achtergrond. Hoewel de vergunninghouders het begrip special need verschillend invullen, wijst ook het kwaliteitskader op het belang van zorgvuldige matching van deze groep kinderen⁴.

Naast de risico's die alle adoptiekinderen lopen vanwege een verlieservaring en het verlaten van hun culturele achtergrond, is het aannemelijk dat special need kinderen door hun kwetsbaarheid meer risico's lopen. Juist bij deze kinderen is een zorgvuldige matching met aspirant-adoptieouders van groot belang. Het feit dat het soms lastig is om betrouwbare informatie te ontvangen uit landen van herkomst kan juist bij adoptie van special need kinderen extra zwaar wegen.

Matching in Nederland en in het buitenland

De matching van kind en aspirant-adoptieouders vindt in veel gevallen plaats in het land van herkomst, dus in het land waar het kind is geboren. Deze vorm van matching is gebruikelijk indien het zendende land het Haags Adoptieverdrag heeft ondertekend.

Matching in het zendende land houdt in, dat de Nederlandse vergunninghouder informatie over aspirant-adoptieouders opstuurt naar het zendende land, waarna het zendende land een voorstel doet voor een kind aan de vergunninghouder. De werkzaamheden van de vergunninghouder zijn bij deze vorm van matching beperkt tot het controleren of het voorstel van het zendende land aan alle eisen voldoet (inclusief het controleren van kindgegevens) en het voorleggen van het voorstel aan de Nederlandse aspirant-adoptieouders.

Er zijn ook landen en situaties waarbij de vergunninghouder het voorstel voor een match tussen kind en aspirant-adoptieouders doet en dat voorstel ter goedkeuring voorlegt aan het land van herkomst. Dat komt bijvoorbeeld voor bij de adoptie van special need kinderen en siblings (kinderen met een biologische of sociale verwantschap) en bij landen die het Haags Adoptieverdrag niet hebben ondertekend.

⁴ Bij special need kinderen, meerlingen en kinderen van 2 jaar en ouder kunnen extra documenten nodig zijn voor een goede matching. (...) Gelet op de bijzondere voorgeschiedenis en/of omstandigheden kunnen aanvullende medische, sociale en/of ontwikkelingsgegevens over het (de) kind(eren) noodzakelijk zijn. Ook kan een aanvullend gezinsrapport nodig zijn waarbij specifiek onderzocht wordt of de geselecteerde ouders voor dit kind/deze kinderen geschikt zijn (Bron: Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage).

Hoofdstuk 3 Beknopte schets van Wereldkinderen

Wereldkinderen zet zich in voor het welzijn van kinderen in Azië, Latijns-Amerika (inclusief het Caraïbisch gebied) en Afrika. De vereniging bestaat sinds 1971 en beschikt op dit moment over 53 betaalde medewerkers en ongeveer 350 vrijwilligers. Wereldkinderen werkt via internationale projecten aan gezinsversterking (zodat kinderen thuis kunnen - blijven - wonen) en gezinsvervangende in 16 landen.

Wanneer voor een kind in het eigen land de mogelijkheden ontbreken om op te groeien in een gezin of gezinsvervangende situatie, dan bemiddelt Wereldkinderen ook bij interlandelijke adoptie vanuit 12 landen.

Het aantal kinderen dat via Wereldkinderen naar Nederland kwam daalde de afgelopen jaren van 541 (2004) tot 290 (2008). Bij 75% van de bemiddelingen in 2008 was sprake van een kind met special needs, een ouder kind of plaatsing van twee of meer kinderen tegelijk.

Landen die het Haags Adoptieverdrag geratificeerd hebben, dienen kinderen zoveel mogelijk in eigen land in een gezin te plaatsen. Daarmee daalt het aantal jonge gezonde kinderen dat voor interlandelijke adoptie wordt voorgesteld. Als gevolg daarvan stijgen in Nederland de wachtlijsten én wachttijden voor adoptie. In het zogenaamde ketenoverleg⁵ wordt daarom regelmatig bekeken hoeveel mensen maximaal kunnen worden toegelaten tot de adoptieprocedure, zodat het aantal Nederlandse aspirant-adoptieouders dat op een kind wacht niet ongewenst groot wordt.

Wereldkinderen heeft sinds het voorjaar van 2008 geen nieuwe aspirant-adoptieouders meer uitgenodigd voor een intake voor gezonde kinderen uit China. Dit is mede ingegeven door het feit dat de wachttijd voor adoptie van deze kinderen steeds langer wordt en naar verwachting binnen vijf jaar alle gezonde Chinese kinderen in eigen land kunnen worden opgevangen.

Vormen van matching door Wereldkinderen

Bij Wereldkinderen komen twee vormen van matching voor. Het voortouw voor de matching kan liggen bij Wereldkinderen of bij het zendende land. De precieze werkwijze is per land verschillend en is afhankelijk van de geldende adoptieprocedures, de cultuur en de samenwerkingspartner van Wereldkinderen in het betreffende land.

Wereldkinderen doet de matching zelf als het gaat om kinderen met special needs, oudere kinderen en siblings én bij adopties uit landen die het Haags Adoptieverdrag (nog) niet hebben ondertekend. Zendende landen die het Haags Adoptieverdrag hebben ondertekend (zoals China⁶ en Colombia) doen de matching meestal zelf en presenteren een voorstel aan Wereldkinderen. Op de matching in het buitenland heeft Wereldkinderen geen invloed en dat wordt ook gemeld in het adoptiecontract, dat

⁵ Aan het ketenoverleg nemen deel: de Raad voor de Kinderbescherming (verzorgt het gezinsonderzoek), de Stichting Adoptievoorziening (verzorgt de verplichte voorlichting), het Ministerie van Justitie en een afvaardiging van de vergunninghouders.

⁶ China verzorgt zelf de matching van gezonde kinderen en Wereldkinderen doet de matching van special need kinderen uit China.

ondertekend wordt door aspirant-adoptieouders en Wereldkinderen. Wereldkinderen controleert het voorstel uit het buitenland (voor zover mogelijk) en kijkt daarbij of het voorstel past binnen de Nederlandse wetgeving en de grenzen die aspirant-adoptieouders hebben aangegeven. Bij een positief resultaat wordt het voorstel voorgelegd aan de aspirant-adoptieouders.

Bij alle dossiers die in dit toezicht zijn bestudeerd (Haïti, Ethiopië en China special needs) nam Wereldkinderen het voortouw bij de matching.

Vanaf de zomer van 2008 verloopt de special need procedure in China op initiatief van de Chinese autoriteiten uitsluitend via een beschermde website, waar zeer globale informatie over het kind wordt gegeven. Wereldkinderen heeft de mogelijkheid om, net als andere vergunninghouders, op basis van de informatie op de website een bepaald kind 48 uur te 'reserveren' en voor dit kind adoptieouders te vinden. De vergunninghouder beschikt alleen over de informatie die genoemd staat op de website. Het is de enige informatie die beschikbaar is en verdere consultatie van deskundigen in China is niet mogelijk.

Plannen voor de nabije toekomst

In oktober 2010 verloopt de Nederlandse adoptievergunning en Wereldkinderen zal een aanvraag indienen voor verlenging van de vergunning.

Zoals vermeld, verwacht Wereldkinderen dat het aantal kinderen dat in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie de komende jaren verder zal dalen. Wereldkinderen voorziet dan ook dat het aantal betaalde medewerkers op termijn zal halveren en de organisatie overweegt om te verhuizen naar een kleiner pand. Ook zal Wereldkinderen de nadruk blijvend gaan leggen op het uitvoeren van projecthulp en het verstevigen van de samenwerking met organisaties die zich richten op gezinsversterking en gezinsvervanging in het buitenland.

Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies

Dit hoofdstuk bevat een beknopte beschrijving van het bemiddelingsproces bij Wereldkinderen, gevolgd door een aantal conclusies over de kwaliteit. Het hoofdstuk is ingedeeld op basis van de volgende vier werkzaamheden van vergunninghouders:

- verzamelen van kindgegevens;
- matching tussen kind en aspirant-adoptieouders;
- evalueren en verbeteren;
- contact met gezin na plaatsing van het kind.

4.1 Verzamelen van kindgegevens

Wereldkinderen verzamelt voor elk kind de gegevens die het kwaliteitskader voorschrijft: persoonlijke gegevens, informatie over de achtergrond van het kind, medische gegevens en ontwikkelingsgegevens. Indien een van de ouders of naaste familieleden van het kind nog leeft, is een afstandverklaring essentieel voor de bemiddeling.

Voordat Wereldkinderen start met bemiddeling vanuit een nieuw land, vindt langdurig onderzoek plaats naar de procedures en de omstandigheden in het land. Daarbij wordt ook gekeken naar de betrouwbaarheid van kindgegevens die een land (op termijn) zal kunnen verschaffen. In dit proces vallen nogal eens landen af, zoals ook met Nepal is gebeurd. Redenen voor Wereldkinderen om te stoppen of niet te starten met bemiddeling in een bepaald land zijn bijvoorbeeld lange en/of corruptiegevoelige procedures en onvoldoende betrouwbaarheid van kindgegevens.

De kinderen uit Ethiopië, die zijn voorgedragen door Ethiopische contactpersonen van Wereldkinderen, worden tijdelijk opgevangen in een tehuis dat wordt gehuurd door Wereldkinderen (ongeveer 20 plaatsen). In overleg met Nederlandse medewerkers van Wereldkinderen wordt bekeken hoe de kinderen zich ontwikkelen en ook worden de kinderen voorbereid op de adoptie naar Nederland. In deze periode kunnen de (soms ondervoede) kinderen op krachten komen. Overigens komt een kind niet in aanmerking voor adoptie indien de problematiek te ernstig is; zo is seksueel misbruik voor Wereldkinderen een contra-indicatie voor adoptie.

Kinderen in het tehuis maken een tekeningenboekje over hun verleden; die boekjes bevatten aanknopingspunten over hun achtergrond en ontwikkeling. Ook reizen medewerkers van Wereldkinderen regelmatig naar Ethiopië om voorlichting te geven aan lokale medewerkers waarom bepaalde gegevens noodzakelijk zijn. Ze overleggen dan ook met lokale organisaties, zodat men zich in Ethiopië realiseert dat adoptie definitief is en niet alleen een tijdelijke uitbesteding van de opvoeding.

In Haïti werkt Wereldkinderen al lange tijd samen met een directrice van een tehuis (ongeveer 100 plaatsen). Kinderen in Haïti verblijven soms lang in het tehuis voor ze naar Nederland afreizen⁷. Om de informatie over deze kinderen toch actueel te houden, vraagt Wereldkinderen sinds enige tijd voortgangsrapporten over de ontwikkeling van de kinderen. Deze worden wel met enige regelmaat opgestuurd, maar dat kan nog verder verbeteren. Wereldkinderen heeft overigens besloten om bemiddeling vanuit Haïti af te bouwen, vanwege de lange procedures en de steeds hogere financiële vergoedingen die worden gevraagd door de ministeries. Er worden sinds een jaar geen kinderen meer opgenomen in het tehuis.

Indien medische gegevens uit het buitenland vragen oproepen, vraagt Wereldkinderen advies van twee Nederlandse kinderartsen⁸ met wie deze vergunninghouder samenwerkt. Ook gaan deze kinderartsen elk kwartaal met adoptiemedewerkers in gesprek over medische onderwerpen, zoals hiv/aids en hepatitis. De kinderartsen kijken regelmatig mee op de Chinese special needs website en ze adviseren over de adoptabiliteit van deze kinderen. Tot slot zijn de kinderartsen ook wel eens naar Haïti gereisd om kinderen te onderzoeken.

De informatie over de kinderen uit 'klassieke' adoptielanden als Colombia en Brazilië vindt Wereldkinderen van behoorlijk goed niveau. Landen als Ethiopië en Haïti hebben weliswaar het verdrag (nog) niet geratificeerd maar daar heeft Wereldkinderen goede, langlopende contacten. Bij bemiddeling uit die landen ligt bovendien het initiatief voor de matching bij Wereldkinderen. Dat betekent dat de vergunninghouder meer mogelijkheden heeft voor regievoering: er is voldoende tijd om eventueel aanvullende informatie op te vragen of te controleren.

Wereldkinderen stelt dat het een illusie is dat de informatie over een kind volledig kan zijn en dat wordt ook duidelijk gemaakt aan aspirant-adoptieouders. Ook staat in het bemiddelingscontract dat aspirant-adoptieouders en Wereldkinderen ondertekenen, dat Wereldkinderen niet garandeert dat de informatie over het kind volledig en juist is. De praktijk wijst uit, dat sommige kinderen ouder zijn dan op papier wordt vermeld. Indien kinderen te vondeling worden gelegd, is het vaak onmogelijk om informatie over hun achtergrond te krijgen. Ook is niet uit te sluiten dat een kind bijvoorbeeld wordt afgestaan door een moeder, die zich voordoeft als de tante van het kind.

Wereldkinderen merkt verder op, dat zodra een land het Haagse Adoptieverdrag geratificeerd heeft alle betrokkenen ervan uit (moeten) gaan dat een land zich houdt aan de uitgangspunten voor interlandelijke adoptie. Voor een vergunninghouder die twijfelt over de betrouwbaarheid van aangeleverde gegevens is het juist bij bepaalde verdragslanden lastig om kritische vragen te stellen of zelf aanvullend onderzoek te doen. In die zin biedt het verdrag soms schijnzekerheid.

Wereldkinderen dient bijvoorbeeld te vertrouwen op de gegevens die een Chinees tehuis verschaft, want de contactpersonen van Wereldkinderen hebben officieel geen toegang tot deze tehuizen. Soms lukt het de contactpersonen toch om tehuizen te bezoeken; er wordt dan een verslag gemaakt voor

⁷ Er zitten soms enkele jaren tussen het voorstellen van het kind aan de aspirant-adoptieouders en de aankomst van het kind in Nederland.

⁸ Deze artsen zijn werkzaam bij het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis in Amsterdam en hebben ruime ervaring met de specifieke medische problematiek die bij adoptiekinderen een rol kan spelen.

het tehuis én voor Wereldkinderen met informatie over hoe de kinderen verzorgd worden en aanbevelingen ter verbetering (bijvoorbeeld voeding). Wereldkinderen heeft de zorgen over de beperkte en soms onjuiste informatievoorziening door verdragslanden (waaronder China) ook aangekaart bij het Ministerie van Justitie.

Wereldkinderen bespreekt elk kindrapport in een teamoverleg, maar vertaalt de beschikbare gegevens niet expliciet in de vraag wat een specifiek kind nodig heeft (= kindprofiel).

Conclusie

De gegevens waar Wereldkinderen mee werkt zijn niet altijd volledig en betrouwbaar, maar Wereldkinderen verricht voldoende aantoonbare inspanningen om een zo compleet en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van elk kind. Wereldkinderen brengt haar zorgen over de kwaliteit van de gegevens en de hieruit voortvloeiende dilemma's onder de aandacht bij het Ministerie van Justitie. Wel is bij de medewerkers meer aandacht nodig voor het expliciteren van specifieke behoeften van het kind in relatie tot de voor dit kind gewenste opvoedingssituatie. Zeker nu steeds meer kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen ter adoptie worden aangeboden.

4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders

Aspirant-adoptieouders wonen een groepsvoorlichting bij over het land van hun keuze, gevolgd door individuele gesprekken met medewerkers van Wereldkinderen. Op basis van deze gesprekken en het gezinsrapport van de Raad voor Kinderbescherming vormen medewerkers van Wereldkinderen een beeld van de draagkracht en bemiddelbaarheid van de aspirant-adoptieouders.

Indien de wensen van aspirant-adoptieouders wijzigen in de loop van de procedure (men gaat bijvoorbeeld open staan voor special need), dan gaat Wereldkinderen pas verder met de bemiddeling na aanvullend onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.

Indien het gezinsrapport van de Raad niet ingaat op bepaalde relevante informatie over aspirant-adoptieouders (zoals medicijngebruik), dan beslist Wereldkinderen per situatie wat nodig is: soms gaat het dossier weer terug naar de Raad, soms worden aanvullende medische verklaringen opgevraagd en in sommige gevallen leidt het tot een afwijzing.

In de afgeronde dossiers uit 2008 is geen informatie aangetroffen over de besluitvorming bij Wereldkinderen rond de matching. Wereldkinderen geeft aan dat de matching voor bepaalde landen door minimaal twee medewerkers gedaan wordt. Omdat overleg over matching vaak in het teamoverleg gebeurt, zouden de overwegingen in de notulen moeten staan⁹.

⁹ De inspectie heeft in het kader van dit onderzoek geen notulen van teamoverleggen bestudeerd.

Indien er een passend kindvoorstel beschikbaar is voor aspirant-adoptieouders worden zij uitgenodigd op het kantoor van Wereldkinderen en wordt het voorstel toegelicht. Aspirant-adoptieouders krijgen dan alle informatie die op dat moment beschikbaar is over het kind¹⁰ en ze krijgen twee weken de tijd om over het voorstel na te denken. Indien ze het voorstel accepteren ondertekenen ze een akkoordverklaring.

Conclusie

Wereldkinderen gaat binnen de mogelijkheden voldoende bewust om met de verantwoordelijkheid om geschikte adoptieouders te vinden voor een kind. Wel is aandacht nodig voor het transparant maken van afwegingen rond matching in individuele dossiers.

4.3 Evalueren en verbeteren

Na afloop van de adoptieprocedure ontvangen adoptieouders een evaluatieformulier van Wereldkinderen met vragen over de intake en de bemiddeling. De vragen gaan onder meer over de voorbereiding op de komst van het kind en de kwaliteit van de informatie die verstrekt is over het kind (de respons is op dit moment circa 56%).

Het resultaat van het klanttevredenheidsonderzoek wordt samen met andere informatiebronnen (zoals audits en voortgangsrapportages over de kinderen) gebundeld in een jaarlijkse management-beoordeling en voorzien van maatregelen ter verbetering.

Conclusie

Wereldkinderen onderzoekt en analyseert de ervaringen van adoptieouders op een voldoende systematische manier en brengt waar mogelijk verbeteringen aan in de eigen werkwijze.

4.4 Contact met gezin na plaatsing van het kind¹¹

Na aankomst van het kind in Nederland worden adoptieouders gebeld door medewerkers van Wereldkinderen en gaat het dossier naar de afdeling postadoptie/nazorg. Zodra de adoptie van het kind naar Nederlands recht is voltooid, wordt het dossier gesloten.

De adoptieouders schrijven periodieke voortgangsrapportages¹² over hoe het gaat met hun kind en medewerkers van Wereldkinderen lezen deze rapporten voor ze worden doorgestuurd naar het land

¹⁰ Indien het kindvoorstel afwijkt van het profiel van de aspirant-adoptieouders worden ze eerst door Wereldkinderen gepolst op basis van zeer beknopte informatie over het kind.

¹¹ Dit onderdeel van het toezicht had een inventariserend karakter, vandaar dat een conclusie ontbreekt.

¹² De duur en frequentie van de voortgangsrapportages worden bepaald door het zendende land.

van herkomst. Het kan zijn dat de inhoud van een voortgangsrapportage aanleiding vormt voor Wereldkinderen om contact op te nemen met het gezin.

Na diverse verzoeken van adoptieouders is Wereldkinderen in 2007 gestart met een postadoptie-spreekuur, waar vooral gezinnen met special need kinderen gebruik van maken. De medewerkers gaan soms op huisbezoek en kunnen gezinnen ook verwijzen naar professionele hulpverlening, mocht dat nodig zijn. Daarnaast is het beleid van Wereldkinderen om gezinnen die oudere kinderen adopteren vooral in de beginperiode actief te benaderen om te kijken hoe het gaat.

Ook is er mogelijkheid tot contact op de tweejaarlijkse Wereldkinderdag waar ouders, geadopteerden en buitenlandse contactpersonen elkaar kunnen ontmoeten.

Hoofdstuk 5 Aanbevelingen

Dit hoofdstuk bevat een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren. Ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de werkzaamheden die in dit toezicht zijn onderzocht: het verzamelen van gegevens, het matchen van kind en aspirant-adoptieouders en tot slot het proces van evalueren en verbeteren.

De Inspectie jeugdzorg doet de volgende aanbevelingen aan Wereldkinderen:

Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoeften van het kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een informatief kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match tussen kind en aspirant-adoptieouders.

Binnen de groep kinderen die wereldwijd voor adoptie worden aangeboden, stijgt het aandeel kinderen met een special need. Juist bij kinderen met bijzondere behoeften is het van belang om elk kind te matchen met aspirant-adoptieouders die de benodigde zorg en opvoeding naar verwachting kunnen bieden.

Het belang van het kindprofiel geldt zowel voor bemiddelingen waar de vergunninghouder zelf het initiatief heeft bij de matching, als voor bemiddelingen waar de vergunninghouder de voorgestelde match uit het zendende land controleert.

Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het inzichtelijk maken van de afwegingen die invloed hebben gehad op een individuele matching van kind en aspirant-adoptieouders dient drie doelen.

Ten eerste stimuleert het verwoorden van en de discussie over afwegingen door de medewerkers de eenduidigheid van werken. Daarnaast maakt verslaglegging van de matching het mogelijk om, in combinatie met het enigszins volgen van hoe het adoptiegezin vergaat, de bemiddelingen periodiek te evalueren. Tot slot is het registreren van het besluitvormingsproces een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

Bijlage 1 Toetsingskader

Hieronder vindt u het toetsingskader dat de Inspectie jeugdzorg hanteerde als 'meetlat' bij het toezicht op de vergunninghouders interlandelijke adoptie. De eerste kolom bevat de onderzoeksthema's, in de tweede kolom staan de criteria (wanneer is het goed) en de derde kolom illustreert hoe de inspectie onderzoekt of een vergunninghouder voldoet aan de vereisten.

Thema	Criteria	Indicatoren
Verzamelen van kindgegevens	De vergunninghouder zorgt dat de relevante kindgegevens compleet en actueel zijn	<ul style="list-style-type: none"> * Het dossier bevat kindgegevens volgens de richtlijnen van het kwaliteitskader * De vergunninghouder onderneemt activiteiten indien de gegevens niet compleet en actueel zijn
	De vergunninghouder zorgt dat de kindgegevens betrouwbaar zijn	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder verricht activiteiten om de betrouwbaarheid van gegevens te controleren * De vergunninghouder minimaliseert het risico van besluitvorming op basis van onbetrouwbare informatie
	De vergunninghouder formuleert op basis van de kindgegevens wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder vertaalt de kindgegevens in behoeften van het kind en in noodzakelijke capaciteiten van aspirant-adoptieouders
Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders	De vergunninghouder verzamelt en/of beoordeelt informatie over wensen en grenzen van aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder voert een intakegesprek met aspirant-adoptieouders en legt dit vast
	De vergunninghouder weegt af of aspirant-adoptieouders kunnen bieden wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure om af te wegen of aspirant-adoptieouders bieden wat het kind nodig heeft
	De vergunninghouder zorgt voor een zorgvuldige voordracht van een voorstel aan aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure voor het voorstellen van een kind aan aspirant-adoptieouders
Evalueren en verbeteren	De vergunninghouder onderzoekt de ervaringen van adoptieouders en brengt verbeteringen aan in de eigen werkwijze	<ul style="list-style-type: none"> * Vergunninghouder bevraagt adoptieouders na afloop van de procedure over de kwaliteit van de verstrekte informatie (over hun adoptiekind)